"פארלאָזן זיך אויף נסים"

(בריוו פון רעדזשיינע)
פון י. בן-דוד

איך בין בעצם א פארגינער. איך פאר־גין יעדערן, — זאל יענער זיך אמוזירן אדער מאטערן. און דערפאר טאקע האב איך אייך גאר־נישט ניט געשריבן פון רע־דזשיינע די לעצטע וואכן.

מען האט זיך לעצטנס צעשריבן אין די צייטונגען וועגן אונזער רעדזשיינע. און עס גלוסט זיך מיר ניט דערווייל קאנקור־ירן מיט אזעלכע ליטעראַרישע קרעפטן ווי ריינגוויין און מלך, מנשה און בערעו־נער.

נאָר אפשר ווייסט איר וואס איז ערגער — די ניט געשטויגענע און ניט געפלו־גענע באמערקונגען פון פראָפעסיאָנעלע זשורנאליסטן וועלכע זיינען צו פויל צו באקענען קענען אונז. עס איז א גרויסער אונטערשייד פון מאנען "רעכט" ביז מא־נען "די רעכט", די וועלט האט אונטער־שטעלטן נראָ־ווייל, פארשפיל מיר די איצטיקע שעה, האבן מיר איינגאנצן פאר־לאָרן! און וויסן זאל דאָך דער פרומער טייל פון אידן, אז מיט דער זעלבער ערגע־ניע וואס זיי האבן אמאל געקעמפט קעגן דעם צייטנס אין נאמען פון דער רעליגיע, דארפן זיי איצט, — אן אפשר נאָך מיט א געמאפלטער ערגרניע — קעמפן פאר דעם צייטנס אין אויך אין דעם נאמען פון דער רעליגיע. — ווייל, געמט היינט צו ביים פאָלק די אידייע פון צייטנס און דאס פאָלק איז אין א גרויסער גייסטיקער סכנה, געדיינקט!!!

—(::)—

וואלן פון מעזירטשער גמילות חסדים פאראין

ביי א גרויס באוכטן מיטינג, וועלכער איז אפגעהאלטן געווארן דונערשטאג, 5טן יאנ־וואר, אין הויז פון מר. מ. האלצמאן, 460 פריששארד עוועי. זיינען די פאלגענדע דערווייזלט געווארן פאר באאמטן פאר דעם קומענדיקן יאר: פרעזידענט מ. ביני־דער; וויצע־פרעזידענט, א קארעסניק, קא־סירער מ. האלצמאן, קאנטראלערס: מ. אויף לאנד און האט נאָך זיין צאציאנאלן נייע ביינקלאך מוזן געקויפט ווערן, ניט איינצעלנע, נאר צוזאמענגעשרויבט. — וועלכע מען זאָל קאָנען האלטן אין רייען.

דאס אלעס קאסט געלט, און א סך געלט, אבער עס מוז געטאן ווערן.

פאר טעגן אדער לעקציעס פאר דער־וואקסענע, קאן עס נאָך ווי עס איז רינען, אבער פאר קינדער קאָנצערטן און מאסן פארזאמלונגען פון דריי־ביז הונדערט מענשן איז עס געפערלאָך.

און אויב איר מוזט האבן עפנטלאכע קאָנצערטן פון די קינדער, נאָך איידער איר האט געמאכט די אויסבעסערונגען,— דאן דינגט א זאל אדער טעאטער.

געגוג נ־יסים האבן אידן שוין געהאט אום חנוכה! געגוג זיך פארלאזן אויף נ־יסים!

יאנווער 2, 1930.

לייבוש לערער

(א פאר ווערטער צו זיין אנקומען אהער)
פון מ. קאנטאָר

אונזער ווייניפּעג האט שוין דעם כבוד צו זיין די צווייטע היים פון פילע גרויסע אידישע גייסטיקע פירער. אין דער אידי־שער גאס פון ווייניפּעג ווערן וואהנען אויס־גענומען פערזאָנען, וועלכע האבן געמאכט זייער ערשטן דעבויט אין ווייניפּעג און זיינען נאָכדעם באראימט געווארן. דאָך איז דער נאמען "לייבוש לערער" ניט געגוג פאפולער ביי די ברייטע אידישע מאסן.

די אורזאך באשטייט דערין, וואס ח. לערער ווארפט זיך ניט אין די אויגן מיט פארטייאישער, ווערטלעכיסטישער, אדער וועלכער ס'ניט איז אנדערער דעמאגאגיע, שטיל און באשיידן פארנעמט אבער לע־דער איינעם פון די אנגעזעענסטע פלעצער אונ־ס'ן אידישן קולטורעלן געבעט. ס'וואלט מיך דאָ פארפירט צו ווייט, איך זאָל וועל־לען געבן אן איבערבליק איבער וועלכן ס'ניט איז געבעט פון זיין טעטיקייט. און איצט איז אויך ניט די זיין טעטיקייט. אן ס'איז אבער גענוג, אין אלגעמיינע שטרי־כן צו דערמאנען, אז:

1) לייבוש לערער איז דער גרינדער און פירער פון אלע "שלום עליכם" שולן אין אמעריקע און קאנאדע;

2) ער איז דער פארפאסער פונ'ם בוך: "די פסיכאלאגיע פון ליטעראַטור";

3) ער איז אן אקטיווער מיטארבעטער פון די "ליטעראַרישע בלעטער";

4) איז ער דער לערער פון פסיכאלאגיע אין "אידישן לערער סעמינאר", און

5) ער איז איינער פון די גרינדער און הויפּט־טוער פון דער "אידישער קולטור געזעלשאפט", אין ארגאניזאציע, וועלכע אנטוויקלט זיך אין לאזט טיפע ווארצלען אין אידישן לעבן אין אמעריקע, האלטנ־דיק זיך שטייענד אויף ביינקלאך און טישלאך מענער, פרויען און קינדער וועל־כע וויין זען וואס אויף דער נידעריקער פלאטפארמע טוט זיך. צווישן דער פלאט־פארמע און די ערשטע רייען פון עלטערן, זיצן, שטייען אדער ליגן די קינדער וועל־כע האבן שוין אפגעשפילט אדער אפגע־זונגען זייער נומער. די ראדיאטארס פייפן — די מענער רויספערן, די ווייבער ריידן צווישן זיך, די מיידלאך קייען "גאם", די ווענט שווייצן, אין זאל הערשט א היץ, א שטיקעניש.

און ארויפצוגיין אין זא לאי נאר דא א רייע שמאָלע נעדריינטע טרעפּ, און די טיר איז פארשטעלט פון מענשן וועלכע דראפען זיך אויף די ביינקלאך כדי צו זעען וואס עס טוט זיך.

און עס מארשירן ארויף אויף דער פלאטפארמע א רייע קלייניקע אינגעלאך און מיידעלאך, אין שיינע לייכטע, קאליר־טע קלייד־לאך, האלטנדיק אנגעצונדענע חנוכה ליכטלאך און זינגענדיק א חנוכה־ליד. און עס גייט דורך מיר דורך א צי־טער! נעראנקען פון דעם אומגליק אין פייזלי, סקאטלאנד, — פלעגן דורך מיין קאָפּ. זיבעציק קליינע נפשות'ליך אויסגע־לאָשן אין יענעם אומגלילקלאכן פייער. חליכה וחם, אויב איינס פון די ליכטלאך זאל . . . אויב א פונק פון א סיגארעט ....!

אן אנגעפאקטער זאל, מענשן אויף טיש און אויף ביינק. די טיר פארשטעלט, די טרעפּ שמאָלע און נעדריינטע. נאָר איין ארויסגאנג וועלכער דארף אויך דינען אלס אבער זיין־ן נאָר ניט געגוצט (מיינט ניט, איר, ווייניפּעגער, סאסקאטונער, קאלגאַ־ער און אנד., אז ביי אייך איז בעסער, איר האט דעם זעלבן סארט אויסשטאטונג נאָר פייליכט אכטעסלע עלטער און מער אפגעריכן און עצשניצט). קיין ריכטיק צו־געפאסטער און באקוועמער לעזע צימער און ביבליאָטעק איז ניטא..

קיין שפיל צימער פאר די קינדער וואו זיי זאָלן קאָנען פארבריינגען ווינטער ווען זיי מארטן אויף די קלאסן איז ניטא. זיי מוזן זיך ארומשפאן אין די קאָרידאָרן און אויף די טרעפּ. און דער טאנץ זאל איז טאקע נאָר א טאנץ זאל. פאר קאָנצערטן און קינדער פארשטעלונגען איז עס ניט נאָר ניט צוגעפאסט, נאָר אויך געפערלאָך.

איך קום איצט פון דעם יערלאכן חנוכה קינדער קאָנצערט, וועלכער איז אפגע־האלטן געווארן אין טאנץ זאל פון ת"ת. איך וויל דאָ ניט אנרירן די פראגע צי עפנטלאכע פארשטעלונגען פון די שול קינדער פאר'ן פובליקום זיינען ווינשנס־ווערט אדער נויטיק, צי עס דאָך עפעס א ווערט, צו זיינען אין דעקלאמירן אין העב־רייאיש פאר אן עולם וועלכער פארשטייט ניט. קיין ווערט פון דער שפראך, צי איי־ריש אדער האלעבדיש טענץ האבן עפעס א שייכות מיט חנוכה.

אנגעפאנגען האט זיך דער קאָנצערט האלב נאָך זיבן. ביינקלאך זיינען געווען פאר צוויי הונדערט. געקומען זיינען א פיר הונדערט. וואס דען? קיין אינטערעס געלט האט מען דאָך ניט געמאכט.

אבער גאט איז א גוטער, דער קאָנצערט ענדיקט זיך. די קינדער דארפן אראָפּ אונ־טען. וואו מען טייטלט זיי אויס נים מיט פייגן און צוקערקעס, אין דער עולם גיט זיך אויך א לאָז צו די טרעפּ אראָפּצוגיין. אין מערב קאָנאדע וועט ער באוזכן: ווייניפּעג, ערמאָנטאָן, קאלגאַרי, וואנקאָ־ווער און מעגלאך דערזשיינע.

ל. לערער האט אדרעסירט (אין ענג־ליש) א פארזאמלונג פון סטודענטן פון קאָלומביא און אנדערע סטודענטן און א "סטודענטן ליג" אין גענרינדעט געווארן און איז זייער טעטיק. אויף דא, אין ווי־ניפּעג, וועט ער אדרעסירן אזא פארזאמ־לונג און ע סאיז צו האפן, אז ער וועט האבן ניט קיין קלענערן דערפאלג.

היינט האלט ח. לערער דא אין ווייני־פּעג זיין ערשטע לעקציע אויף דער טע־מע: "וואס קינדער פרעגן און מ'דארף זיי ענטפערן".

ס'איז צו דערווארטן, אז דער ברייטער עולם, וועמען דער נאמען "לייבוש לערער" איז ניט געווען אזוי באקאנט, וועט שוין נאָך דער ערשטער לעקציע זיך פנענען באַ־קענען מיט אים און אים אָפּגעבן דאס פלאץ, וואס ער פארדינט אויף דער אי־דישער נאס.

—(::)—

קאנאדע פארמאגט די "ריינ־סטע" טיי ווערהויז אין דער וועלט

אויף דער רייזע איבער'ן לאנד, אונטער אויפזיכט פון דעם בריטישן אינסטיטוט פון "סערטייפיד" גראדואירטע באזוכט דעם קאמ־ראעל פלעגט פון דער סאָלאדא טיי קאמ־פאני אין קאנאדע, לטד. דער פאלגנדער באריכט, געמאכט פון דעם סעקרעטאר מר. סי. ל. ט. ביטשינג איז דערשינען אין דעם טיי און קאפע זשורנאל פון ניו־יאָרק.

"אין פארלויף פון דער רייזע האבן זיי (די גראדואירטע) אונטערזוכט אייניקע פון די האלסייל און ריטייל פירמעס אין דער דאמיניאָן און זיי באטראכטן דעם מאָנטרעאלער פלעגט פון דער סאלאדא טיי קאמפאני פאר דער ריינסטער טיי צו־זאמענשטעלונגס ווערהויז און פעקינג צענטער אין דער וועלט.

קאנאדע האט אן אורזאך צו שטאלצירן אויף אינדוסטריעס וואס קאָנען מאכן אזא איינדרוק אויף באזוכער פון דעם גראר.

—(::)—

הזהרה

איך מאך באקאנט, אז אין דער בור־טשערשאפ 225 דאפערין עוועניו האב איך געפונען פלייש און אפפאלס ניט גע־צייכנט ווי געהעריג. וואס דאס מיינט, אז די בוטשערשאפ איז ניט באגלויבט אויף כשרות און איך בין ניט פארזיכערט אויף פאר דער דאזיקער בוטשערשאפ. אגב, בעט איך אלע בוטשערס, אז זיי זאָלן זיין פלייש און א "שעג" און אן א "פלאסבע" אדער אפפאלס אן א צייכן און ניט מאכיל טרפות זיין. חס ושלום.

הרב י. כהנאזויטש

—(::)—

די חשמונאים און מיר

פון הרב א. זילבערשטיין

3.

אלץ האב'ן מיר באוויין איינהאלטן אין משך פון דעם דאזיקן לאנגן גלות: — דאס פאָלק, די תורה, דן מנהגים, דעם ארט לעבן, אבער איין זאך וואס מיר האָ־בען ניט באוויין צו איינהאלטן איז, — דעם נאציאנאלן שטאָץ. — וועט איר דאך מסתמא זאגן, אז דאס אליין הייסט נאציי־אנאלער שטאָלץ, אז איינהאלטן די אלע זאכ'ן איז שוין א פועל יוצא פון נאציאנא־לען שטאָלץ, איז אבער בשעת איך זאג "נאציאנאלער שטאָלץ" מיין איך ניט דעם "שטאָלץ" צו זיין אנדערש און אפ־שר הויבער פון אלע נאציאנען, א "סגו־לה מכל העמים" — איך מיין דעם שטאָלץ צו זיין גלייך מיט אלע פעלקער, האבן א לאנד און זיצן אויף דעם, גלייך מיט אלע אנדערע פעלקער, — דעם מין נאציאנאלן שטאָלץ האבן מיר פארלאָרן ערגעץ אין גלות, און, קיין וואונדער, איך וואלט וועלן אימעצער אנדערש זאָל זיך ארומשלעפּן ניינצן הונדערט יאָר אויבער די לענדער, צי וואלט ער באוויזן אייב־האלטן דאס וואס מיר האבן באוויזן, אבער, ווי די זאך זאָל ניט זיין, דער מין שטאָלץ פון האבן א לאנד פעלט אונז, — אפשר דערפאר וואס דאס אלעס אויבנ־דערמאנטע האבן מיר געקאָנט האבן אין גלות, האבן מיר אפגעהיט אויך דעם שטאָלץ דערפון אין קיין לאנד אין גלות האבן מיר דאך ניט געקאָנט האבן, — האבן מיר פארלאָרן אויך דעם שטאָלץ דערפון. — דאס האבן זיי ניט געקאָנט אויף דער "נאוהה שהומה" האט נאָר ניט צו טאָן מיט קיין נאציאנאלן שטאָלץ, דאס איז א רעליגיעזער עקסטאז, א עיקר פון די דרייצן עיקרים פון אונזער גלויבן, — און ווען דאס פאָלק איז געקומען צום אפיסיטיל ציוניזם, אדער, בעסער געזאגט, דער פאליטישער ציוניזם איז געקומען צום פאָלק, איז דאס ניט געקומען ווי א נאטירלאכע שטרעבונג צו א לאנד, נאָר ווי א געגנשטאנד צו דער אסימילאציע, צו דער גרויסער סכנה פון אונטרענאנג, און, איז דאס ניט געקומען גיבן דעם פאָלק א לאנד אויף אקערן, נאָר א לאנד אויף א "רפואה", דאן איז גאנץ נאטיר־לאך, אז די רבנים, וועלכע פרעטענדירן זיין אליין די "מומחים" פון פאָלק, האָ־בען געפונען אז די "רפואה" קאָן נאָר פארשאנען אין דאן איז נאטירלאך געבאָ־רען געווארן דער "בוגר" וואס האט גע־האט זיין רפואה, מיט אלע לינקע פאר־טייען אין ציוניזם גופא, וואס האָבן אפט געשטעלט דעם טראָפּ אויף סאציאליזם און אזוי־אין דאס געגאנגען א גלגול נאָך א גלגול ביז עס האט דערמעגלאכט דעם גרויסן פאָלקס־בזיון, אז נאָך א שחיטה אויף אירן זאָלן די אויסוואורפן פון אונ־זער פאָלק מאכן הספדים אויף די אראבי־שע מערדער. — און די, וואס זיינען גע־בליבן געטרייי דעם ציוניזם, האבן גע־דיינקט אז ווי א "רפואה" איז דאך קיין חיזוק ניט, צי ז יי וועלן פארן, צי אי־מעצער אנדערש וועט פארן, די רפואה וועט אלצאיינס קומען, טא לאז בעסער אימעצער אנדערש פארן! . . .

אט אזוי האבן מיר געענטפערט אויף דער גרויסער נויט פון אונזער פאָלק און אט אזוי האבן מיר אפגעלאזט אלע מענ־לאכקייטן און געלעגנהייטן, ווייל עס האט אונז געפעלט דער נאציאנאלער שטאָלץ!

אבער ווען עס האט זיך געהאנדלט ווע־גען נאציאנאלן שטאָלץ האבן מיר שטענ־דיק זיך "געמאָנט שעמען" פאר'ן נאציא־נאלן שטאָלץ פון די דייטשן, פון די ענג־לענדער אדער פון די איטאליענער, פאר וועלכע עס איז כאטש ניט אזא גרויסער בזיון זיך צו שעמען, אבער איצט האבן מיר זיך צו אונזער גרויסן בזיון באגענגט מיט'ן נאציאנאלן שטאָלץ פון די אראַ־בער. — יע! ער האט נאציאנאלן שטאָלץ אט דער "עם הדומה לחמור"! ווייל ער זיצט אויף א לאנד! — איר ווילט גע־וויס בעסער הערן פון שרייבער פון די שורות, אז דער אראבער האָט ניט קיין באזאוסטזיין, אז דאס אלעס איז אן אוואנטיורע פון די עפענדיגע וכדומה, אבער וואס וועט אויסקומען דערפון פון אזא אפגאנג זיך אן יענעם, פארלירט מען דעם גלייכגעוויכט און מען פארזעט פארהיטן א שחיטה אויף אידן. — אירן האבן אריינגעבראכט אזא רייכטום אין לאנד, אויפגעהויבן דעם ווערט פון נחל־אות, גרינגער געמאכט דאס לעבן אין לאנד, אויפגעהויבן דעם ארבעטס־לוין און וואס ניט? — אבער דער אראבער האט דערפילט א סכנה צו זיין שטאָלץ, ווי דאס הערשנדע פאָלק אין לאנד, — ער האט געקאָנט איבערטראָגן טערקיי, ער האט געקאָנט איבערטראָגן ענגלאנד ווי א מאכט וואס איז געקומען א ו י ף זיין לאנד, ער האט זיך אבער דערשראָקן פאר די אידן, ווי א מאכט וואס קומט א י ן זיין לאנד, און, — קוקט ווי דער אראבער האט זיך אויסגעשטעלט פון דעם זיינע פיר פיר אויף צוויי פיס און ניט נאָר א פאָנ־דאס האט ער געמאכט, ער האט איינגע־שפאנט זיין רעליגיע, זיין וואָרט, זיין פרעסע, הערט ניט אויף צו שרייען און צו שרייבן, האקט מיט פראָטעסטן, לויפט קיין לאָנדאָן, נוצט אויס אלע קונצשטיק פון אייראָפּע, אז די ציוניסטן האבן גע־מאכט א פאָגראָם און די אידן האבן גע־שאָסן בענטוויטשן, ארגאניזירט באיקאָטן, סטראשעט ענגלאנד, זוכט א הייליקע מל־חמה, מאכט זיך פריינט אין לאָנדאָן, כאפט אויף יערן פעלער אונזערן, יערן טעות און נוצט אים אויס אויף רעכטס און אויף לינקס — וואס זאָגט איר אויפ'ן "עם הדומה לחמור"?

און וואס האט דער "עם חכם ונבון" געטאָן? — מיר האבן גוזר תענית גע־ווען, א פאר שעה נאָכ'ן "דינער" זיינען אייניקע פון אונז געגאנגען אין שול אריין פאסטן און הערן "ויחל" און מיר האבן אריינגעווארפן אין פושקע און איצט האלט דאס שוין ביי "א דאלער פון א קאפּ" און, — און איך זע נאָך ניט די דאָלארס! — און ווי זאָגט דארטן ביא־ליק — "און זייערע אויגן האבן זיי ניט אויסגעשטאָכן און פון זיינען זיינען זיי ניט אראָפּ"! — וואלטן מיר שוין אינ־גאנצן געווען געשווייגן און ניט אויסבייר־טען אויף אזא קליין געלט די גרויסע צרה פון אונזער פאָלק! — שלעכט צו זיין א פאָלק אן א לאנד, און נאָך ערגער, ווען מען פילט שוין ניט די שלעכטיקייט דערי פון!

דאן קומט מאגנעס. — אבער פאר מיר איז אלץ איינס מאגנעס'עס שלום מיט, די אראבער, און די ציוניסט'ס ברונז אויף די אראבער, — פון צייט צו פאסירונג פון דארטן און אויפ'ן אָרט א צייט ליינעט איר אין צייטונג עפעס א דערקלערונג, אז דאס ווייזן נאכאמאל די פאלשקייט פון די אראבער, די שלעכטי־קייט פון זיי, אדער די מערדעריי פון די אראבער. — אום גאטעס ווילן! הער מאגנעס און הערן ציוניסטן! ניט מיט דעמ'ס שלום און ניט מיט יענעמ'ס ברונז וועלן די אראבער אפטרעטן דאס לאנד! קיינמאל האבן מיר ניט געטראכטט פון דער אראבער בשעת עס האט זיך געהאנדלט וועגן אונזער לאנד; פאָל ניינצן הונדערט מענשן איז עס געפערלאָך.

און אויב איר מוזט האבן עפנטלאכע קאָנצערטן פון די קינדער, נאָך איידער איר האט געמאכט די אויסבעסערונגען,— דאן דינגט א זאל אדער טעאטער.

געגוג נ־יסים האבן אידן שוין געהאט אום חנוכה! געגוג זיך פארלאזן אויף נ־יסים!

יאנווער 2, 1930.

לייבוש לערער

(א פאר ווערטער צו זיין אנקומען אהער)
פון מ. קאנטאָר

אונזער ווייניפּעג האט שוין דעם כבוד צו זיין די צווייטע היים פון פילע גרויסע אידישע גייסטיקע פירער. אין דער אידי־שער גאס פון ווייניפּעג ווערן וואהנען אויס־גענומען פערזאָנען, וועלכע האבן געמאכט זייער ערשטן דעבויט אין ווייניפּעג און זיינען נאָכדעם באראימט געווארן. דאָך איז דער נאמען "לייבוש לערער" ניט געגוג פאפולער ביי די ברייטע אידישע מאסן.

די אורזאך באשטייט דערין, וואס ח. לערער ווארפט זיך ניט אין די אויגן מיט פארטייאישער, ווערטלעכיסטישער, אדער וועלכער ס'ניט איז אנדערער דעמאגאגיע, שטיל און באשיידן פארנעמט אבער לע־דער איינעם פון די אנגעזעענסטע פלעצער און'ן אידישן קולטורעלן געבעט. ס'וואלט מיך דאָ פארפירט צו ווייט, איך זאָל וועל־לען געבן אן איבערבליק איבער וועלכן ס'ניט איז געבעט פון זיין טעטיקייט. און איצט איז אויך ניט די זיין טעטיקייט. אן ס'איז אבער גענוג, אין אלגעמיינע שטריכן צו דערמאנען, אז:

1) לייבוש לערער איז דער גרינדער און פירער פון אלע "שלום עליכם" שולן אין אמעריקע און קאנאדע;

2) ער איז דער פארפאסער פונ'ם בוך: "די פסיכאלאגיע פון ליטעראַטור";

3) ער איז אן אקטיווער מיטארבעטער פון די "ליטעראַרישע בלעטער";

4) איז ער דער לערער פון פסיכאלאגיע אין "אידישן לערער סעמינאר", און

5) ער איז איינער פון די גרינדער און הויפּט־טוער פון דער "אידישער קולטור געזעלשאפט", אין ארגאניזאציע, וועלכע אנטוויקלט זיך אין לאזט טיפע ווארצלען אין אידישן לעבן אין אמעריקע, האלטנ־דיק זיך שטייענד אויף ביינקלאך און טישלאך מענער, פרויען און קינדער וועל־כע וויין זען וואס אויף דער נידעריקער פלאטפארמע טוט זיך. צווישן דער פלאט־פארמע און די ערשטע רייען פון עלטערן, זיצן, שטייען, אדער ליגן די קינדער וועל־כע האבן שוין אפגעשפילט אדער אפגע־זונגען זייער נומער. די ראדיאטארס פייפן — די מענער רויספערן, די ווייבער ריידן צווישן זיך, די מיידלאך קייען "גאם", די ווענט שווייצן, אין זאל הערשט א היץ, א שטיקעניש.

און ארויפצוגיין אין זא לאי נאר דא א רייע שמאָלע נעדריינטע טרעפּ, און די טיר איז פארשטעלט פון מענשן וועלכע דראפען זיך אויף די ביינקלאך כדי צו זעען וואס עס טוט זיך.

און עס מארשירן ארויף אויף דער פלאטפארמע א רייע קליינקע אינגעלאך און מיידעלאך, אין שיינע לייכטע, קאליר־טע קלייד־לאך, האלטנדיק אנגעצונדענע חנוכה ליכטלאך און זינגענדיק א חנוכה־ליד. און עס גייט דורך מיר דורך א צי־טער! נעראנקען פון דעם אומגליק אין פייזלי, סקאטלאנד, — פלעגן דורך מיין קאָפּ. זיבעציק קליינע נפשות'ליך אויסגע־לאָשן אין יענעם אומגלילקלאכן פייער. חליכה וחם, אויב איינס פון די ליכטלאך זאל . . . אויב א פונק פון א סיגארעט ....!

אן אנגעפאקטער זאל, מענשן אויף טיש און אויף ביינק. די טיר פארשטעלט, די טרעפּ שמאָלע און נעדריינטע. נאָר איין ארויסגאנג וועלכער דארף אויך דינען אלס אבער זיין־ן נאָר ניט געגוצט (מיינט ניט, איר, ווייניפּעגער, סאסקאטונער, קאלגאַ־ער און אנד., אז ביי אייך איז בעסער, איר האט דעם זעלבן סארט אויסשטאטונג נאָר פייליכט אכטעסלע עלטער און מער אפגעריכן און עצשניצט). קיין ריכטיק צו־געפאסטער און באקוועמער לעזע צימער און ביבליאָטעק איז ניטא..

קיין שפיל צימער פאר די קינדער וואו זיי זאָלן קאָנען פארבריינגען ווינטער ווען זיי מארטן אויף די קלאסן איז ניטא. זיי מוזן זיך ארומשפאן אין די קאָרידאָרן און אויף די טרעפּ. און דער גאנץ זאל איז טאקע נאָר א טאנץ זאל. פאר קאָנצערטן און קינדער פארשטעלונגען איז עס ניט נאָר ניט צוגעפאסט, נאָר אויך געפערלאָך.

איך קום איצט פון דעם יערלאכן חנוכה קינדער קאָנצערט, וועלכער איז אפגע־האלטן געווארן אין טאנץ זאל פון ת"ת. איך וויל דאָ ניט אנרירן די פראגע צי עפנטלאכע פארשטעלונגען פון די שול קינדער פאר'ן פובליקום זיינען ווינשנס־ווערט אדער נויטיק, צי עס דאָך עפעס א ווערט, צו זיינען אין דעקלאמירן אין העב־רייאיש פאר אן עולם וועלכער פארשטייט ניט. קיין ווערט פון דער שפראך, צי איי־ריש אדער האלעבדיש טענץ האבן עפעס א שייכות מיט חנוכה.

אנגעפאנגען האט זיך דער קאָנצערט האלב נאָך זיבן. ביינקלאך זיינען געווען פאר צוויי הונדערט. געקומען זיינען א פיר הונדערט. וואס דען? קיין אינטערעס געלט האט מען דאָך ניט געמאכט.

אבער גאט איז א גוטער, דער קאָנצערט ענדיקט זיך. די קינדער דארפן אראָפּ אונ־טען. וואו מען טייטלט זיי אויס נים מיט פייגן און צוקערקעס, אין דער עולם גיט זיך אויך א לאָז צו די טרעפּ אראָפּצוגיין. אין מערב קאָנאדע וועל־